

INTERNATIONAL

Journal of Political Studies

ULUSLARARASI POLİTİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

ISSN: 2149-8539

Yayın Tarihi: 18.01.2025

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Article Type : Research Article

Geliş Tarihi : 21.06.2024
Kabul Tarihi: 14.01.2025

NATO Genişlemesinin Almanya Dış Politikasında Etkisini Güvenlik Stratejileri Açısından İnceleme

*Analysis Of The Impact Of Nato Enlargement On German's Foreign Policy In Terms Of Security
Strategies*

Gülşah Özdemir

Dr. Öğr. Üyesi,

Balıkesir Üniversitesi

Assist. Prof.

Balıkesir University

gulsah.ozdemir@balikesir.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-8900-2560>

Bedri Şahin

Dr.,

PHD,

sahinbedri40@googlemail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6923-760X>

Öz

Soğuk Savaş (1947-1991) döneminde Batı Bloğunu koruma misyonuyla kurulan NATO, savaş sonrası da etkin olmuş, uluslararası güvenlik ve savunma temelinde NATO genişlemesi Amerika Birleşik Devletleri isteğiyle önemli bir işlev kazanmıştır. Diğer yandan NATO'nun devamlılığının ülkeler açısından önemine Almanya kapsamında bakıldığında, Berlin Duvarı'nın yıkılması, Soğuk Savaş sonrasında kriz süreçlerinin devam etmesi gibi sorunlar, Almanya'yı özellikle de Rusya politikalarına karşı koruyacak gelişmelerin önemli olduğunu göstermektedir. Burada ise NATO, uluslararası düzeyde etkinliğini artırmak amacıyla genişleme politikasını hedef almıştır. Dolayısıyla NATO'nun genişlemesi ve etkinliğini devam ettirmesi ülkeler için, özellikle de Almanya için önemli bir yere sahiptir. Ancak özellikle Kırmızı-Yeşil koalisyonun 1998-2005 yılları arasında dış politikada güvenlik stratejilerini temel aldığı uygulamalar önemli bir yere sahiptir. NATO'nun genişleme sürecinde gerekli bütün desteği Almanya'dan göreceğine yönelik algı, Almanya'nın bu konuda önemli atılımlarda bulunmasına ortam hazırlamıştır. Genel olarak çalışmada Almanya'nın dış politikasının, Avrupa entegrasyonu ile transatlantik taahhütler arasında bir denge ile karakterize ettiği düşünüldüğünde NATO genişlemesi ve NATO'nun müttefiklerinden beklentisi karşısında Almanya'nın iç ve dış politikasını şekillendirme çabaları ele alınmış; ulusal olduğu kadar uluslararası arenada da yüksek öneme sahip terör gibi konularda Avrupa için 'çerçeve ülke' rolünü nasıl koruduğu ve Kırmızı-Yeşil koalisyon döneminde ulusal güvenliği ve uluslararası rolüne yönelik dinamikleri nasıl şekillendirdiği tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: NATO, Genişleme Politikası, Almanya Dış Politikası, Güvenlik Stratejileri, Tehdit Algısı

İntihal/Plagiarism

Bu makale, iThenticate yazılımı ile taranmış ve intihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by iThenticate and no plagiarism detected.

Abstract

NATO, which was established with the mission of protecting the Western Bloc during the Cold War (1947-1991), was also active after the war, and NATO expansion based on international security and defense gained an important function upon the request of the United States. On the other hand, when the importance of NATO's continuity for countries is examined within the scope of Germany, problems such as the fall of the Berlin Wall and the continuation of crisis processes after the Cold War show that developments that will protect Germany, especially against Russian policies, are essential. Here, NATO has targeted an expansion policy to increase its effectiveness at the international level. Therefore, NATO's expansion and continuation of its efficacy are essential for countries, especially for Germany. However, the Red-Green coalition's practices based on security strategies in foreign policy, especially between 1998-2005, have an essential place. The perception that NATO will receive all the necessary support from Germany in the expansion process has prepared the ground for Germany to make significant breakthroughs. Considering that Germany's foreign policy is characterized by a balance between European integration and transatlantic commitments, the study examines Germany's efforts to shape its domestic and foreign policy in the face of NATO expansion and NATO's expectations from its allies; how it maintains its role as a "framework country" for Europe on issues such as terrorism, which are of high importance both nationally and internationally, and how it shapes the dynamics of its national security and international role during the Red-Green coalition period are discussed.

Keywords: NATO, Enlargement Policy, German Foreign Policy, Security Strategies, Threat Perception.

Araştırma & Yayın Etiği/ Research & Publication Ethics

Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiştir. Yayın etiği ihlalleri yazarın sorumluluğundadır.

This article has been reviewed by at least two referees. Violations of publication ethics are the responsibility of the author(s).

Atıf/Citation

Özdemir, G. & Şahin, B. (2024). NATO Genişlemesinin Almanya Dış Politikasında Etkisini Güvenlik Stratejileri Açısından İnceleme. Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi, 10(3), 175-193. <https://doi.org/10.25272/icps.1503260>

This is an open access paper distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Uluslararası gelişmeler, ülkelerin strateji ve politikalarını belirlemeleri sırasında önemli bir yere sahiptir. Ülkelerin dış politikalarını şekillendirmeleri ve özellikle de güvenlikleri artırıcı uygulamaları, belirli süreçlerde farklılaşabilmektedir. Burada Birleşmiş Milletler (BM) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) gibi öne çıkan kuruluşların stratejileri ve politikaları, ülkelerin dış politikalarında doğrudan etkili olabilmektedir. Örneğin NATO'nun transatlantik ve jeopolitik düzeydeki önemi, uluslararası askerî ittifak açısından belirleyici çalışmaların da NATO kapsamında yapıldığını göstermektedir. Bu askerî ittifakın genel amacı, örgüt üyelerinin dış güçlerden gelebilecek saldırıları önleyecek düzeyde çalışmalar yapmaya odaklanmaktır. Burada ise özellikle güvenlik konusunun ve bu çerçevede güvenlik stratejilerinin niteliklerini dikkatle değerlendirmek gerekmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından, ağırlıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve müttefikleri tarafından yönetilen Batı bloğu ile Doğu Avrupa ve ötesinde etkisini kullanan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasında sürekli ve yoğun bir rekabetle karakterize edilen karmaşık ve çok yönlü bir iki kutuplu dünya düzeni oluşmuştur. Soğuk Savaş olarak adlandırılan bu çağ, birkaç on yıl boyunca, Batı ulusları ile SSCB arasında devam eden çekişmede sürekli olarak ortaya çıkan güvenlik ve savunma ile ilgili sayısız karmaşık konuya ev sahipliği yapmıştır. 20. yüzyılın sonlarında SSCB dağılması, yukarıda bahsedilen iki kutuplu dünya düzeninin sona ermesinin etkili bir şekilde sinyalini vermiş ve uluslararası ilişkilerde yeni ve belirsiz bir dönemi başlatmıştır. Bununla birlikte, küresel diplomasideki müteakip gelişmeler ve uluslararası ortamın değişen dinamikleri incelendiğinde, Fransa'nın NATO'nun "beyin ölümü gerçekleşmiş" durumda olduğu yönündeki kışkırtıcı iddiasına rağmen, bu askerî ittifakın bir kez daha kalıcı önemini ve ilgisini gösterdiği açıktır.

Avrupa Güvenlik Mimarisi ve NATO Müttefikliği minvalinde değerlendirme yapmak gerekirse, çağdaş söylemde, özellikle gelişen Avrupa güvenlik mimarisi bağlamında, NATO üye ülkelerinden derinden etkilenen güç dinamiklerinin yeniden hizalanmasının bir sonucu olarak jeopolitik manzaranın önemli bir dönüşüm geçirdiği ve böylece yeni kurulan çok kutuplu dünya düzeninde ittifak çerçevesi dışında var olan uluslarla diplomatik ilişkilerin yeniden değerlendirilmesine yol açtığı giderek daha açık hale gelmiştir. Bu değişimin sonuçları hem NATO hem de Avrupa Birliği'nin Çin'in iddialı Tek Kuşak ve Yol Girişimi ile ayrılmaz bir şekilde bağlantılı oldukları göz önüne alındığında özellikle belirgindir; bu kuruluşların Ortadoğu, Avrasya, Orta Asya ve Kafkasya gibi jeopolitik açıdan önemli bölgelere ilişkin formüle ettikleri ve uyguladıkları stratejik politikalar küresel güç ilişkileri bağlamında kritik önem kazanmaktadır. Bu gelişmeler ışığında, NATO'nun kendi yapısal bütünlüğü ve üye ülkeleri arasındaki uyuma acil bir ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada bilhassa Çin'in uluslararası arenadaki yükselen etkisine karşı koymak için titizlikle tasarlanmış bir "kuşatma stratejisinin" dinamikleri ve kökleri Soğuk Savaş sonrası döneme dayanan bir kuruluş stratejisi ile boğuştuğu giderek daha belirgin hale gelmektedir (Bozkuş, 2023:63-64). Bu nedenle, bu çok yönlü jeopolitik düşüncelerin kesişimi süreci, NATO küresel gücün değişen gelgitlerinin yarattığı zorlukları aşmaya çalışırken, çağdaş uluslararası ilişkileri tanımlayan karmaşık ilişkilerin ve stratejik manevraların kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını gerektirir.

NATO'nun kuruluşundan bu yana hem bölgesel hem de küresel ortamlarda yaşanan sayısız gelişme ve dönüşümün dikkatle incelendiğinde, örgütün sadece varlığını sağlamlaştırmakla kalmayıp, aynı zamanda kurucu ilke ve hedeflerini şekillendirmede etkili olan temel savunma ve güvenlik konularını ele almaya yöneldiği giderek daha belirgin hale gelmektedir. Bu karmaşık bağlamda, Rusya ve Çin gibi güçlü ulusların NATO'nun genişleme politikalarına ilişkin bakış açıları ve tutumları ile NATO müttefikleri ile söz konusu devletler arasındaki stratejik güç dengesi, uluslararası ilişkilerin ve jeopolitik dinamiklerin şekillenmesinde kritik ve etkili bir rol üstlenmektedir.

Küresel güç yapılarında önemli bir değişime işaret eden Soğuk Savaş'ın sona ermesine rağmen, NATO, çağdaş güvenlik zorluklarına uyum sağlamak için titiz bir yeniden yapılanma sürecine başlamış; bu süreçte başta Almanya olmak üzere müttefik ülkelerin tutumu, jeopolitik ve jeostratejik anlamda önemli bölgeler olan başta Avrasya olmak üzere eski Sovyet toprağı olan stratejik bölgelerdeki NATO üyesi olmayan ülkelerle ilişkilerinin anlaşılmasında odak noktası olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, diplomasi ve stratejik ortaklıklara nüanslı bir yaklaşımla karakterize edilen Alman dış politikası perspektifinden bu uluslararası ilişkilerin ve etkileşimlerin yarattığı derin etkiyi kabul etmek gerekir. Özünde, NATO'nun gelişen rolü ile üye devletler arasındaki etkileşim, üye olmayan ülkelere gelen tepkilerle birlikte, modern uluslararası ilişkilerin karmaşıklığını ve ortaya çıkan küresel tehditler karşısında uyarlanabilir stratejilerin gerekliliğini göstermektedir (Bozkuş, 2023: 65).

Almanya'nın 1955 yılında NATO müttefikliğine katılması ile ortaya çıkan yeni güç dengesinde temelde ABD ve SSCB gibi i süper gücün etkisi ve gücü etrafında stratejik olarak organize edilmiş iki farklı bloktan oluşuyordu. Bu müthiş varlıklar arasında ABD, Avrupa güvenlik çerçevesini karakterize eden kapsayıcı siyasi ve askeri dinamiklerde önemli ve yeri doldurulamaz bir katılımcı olarak ortaya çıkmış ve böylece jeopolitik ortamda kilit bir paydaş olarak rolünü sağlamlaştırdı. Bahsedilen bu güç dengesi, doğası gereği yalnızca nükleer cephaneliklerin stratejik konuşlandırılmasına değil, aynı zamanda istikrar ve caydırıcılığı korumak için geleneksel askeri güçlerin kullanımına da bağlı olduğu için son derece kırılğan bir düzenleme olarak tanımlanabilir. Bu anlamda ulusların alternatif koalisyonlara katılmak için kendi ittifaklarından ayrılmaları ve hatta bağımsız siyasi gündemler izlerken tarafsızlık tutumu benimsemeleri dinamiklerde değişimlere sebebiyet verebilecektir. Söz konusu dinamiklerdeki en ufak bir değişikliğin bile tüm jeopolitik sistemin önemli bir istikrarsızlaşmasına yol açabileceği ve potansiyel olarak bölgede yaygın kargaşa ve kargaşayı tetikleyebileceği göz önünde bulundurulduğunda NATO genişlemesinin AB ve bilhassa AB içerisinde etkin bir ülke olarak Almanya özelinde ne anlama geldiğini bilmek gerekmektedir (Karaosmanoğlu, 2014: 7).

NATO'nun uluslararası ölçekte önemi ve izlediği politikalar, savaş sürecinde aldığı karar ve gösterdiği tutum açısından genel olarak Soğuk Savaş dönemindeki etkinliği kapsamında ele alınabilmektedir. Bu dönemde Almanya'nın güçlenmesi ve 1954-1955 yıllarında silahlanması, Fransa'nın tepkisine neden olmuş, ancak NATO'nun araya girmesiyle birlikte bu sorun giderilmiştir. Bununla birlikte Soğuk Savaş döneminde stratejik bir öneme sahip olan NATO, ilerleyen süreçte genişlemeye yönelik stratejisiyle ülkelerin dış politikalarını değiştirecek adımlar atmıştır. Almanya'nın dış politikası da bu yönüyle incelenebilmektedir. NATO'nun sorumluluk alanının genişlemesi ve küreselleşmesi, taraflılık sorunları yaşanmıştır. Dolayısıyla çok taraflılık, NATO üyeleri arasında karşımıza çıkan gelişmelerden biri olmuştur. Stratejik açıdan yaşanan

gelişmeler, NATO üzerinde ayrımcı etkilerin doğmasına ortam hazırlamış ve dış politika da bu konular zemininde takip edilmiştir. Bu durum ise ülkelerin öncelikle güvenlik stratejilerini hedef almıştır. Dolayısıyla burada Soğuk Savaş sonrası yeni dünya düzeninde Almanya gibi pek çok ülke, güvenlik stratejilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Almanya'nın dış politikasında bu kapsamda atılan adımlar, kurulan koalisyonların dış politikalarında görülmekle birlikte farklı uygulamaları da aynı ölçüde güvenlik stratejisi zemininde incelenebilmektedir. Öncelikle hem NATO hem de Avrupa Birliği içinde çıkar hedefi, bu yönde dış politikaya odaklanılmasına zemin hazırlamıştır. Bu politikada amaçlar ise; küresel istikrar, ekonomik büyüme, barış, refah gibi konular olmuştur. Ancak Almanya özelinde ülkenin yeni problemler yaşamasına da ortam hazırlayan bu tür konular, Kırmızı-Yeşil koalisyon faaliyetleri kapsamında ayrıca değerlendirilebilmektedir.

Hem güvenlik hem de savunma perspektifinden bakıldığında, NATO üye devletlerinin karşı karşıya olduğu günümüz tehdit ve zorlukları değerlendirilirken müttefiklerin iç dinamik ve üyelik yönündeki tarihsel taahhütlerinin stratejik bir bakış açısıyla ele alınması önem arz etmektedir. Bu analiz ışığında, uluslararası ilişkilerin statik olmaktan uzak olduğunu ve mevcut ittifakların ve çerçevelerin sürekli yeniden değerlendirilmesini ve uyarlanmasını gerektirdiğini kabul etmek gerekmektedir. Bu nedenle, NATO'nun genişleme politikası çerçevesinde müttefikler ile ilişkilere bakıldığında, ülkelerin dış politikasını etkileyebilecek ölçekte, kendi iç dinamikleri ile güvenlik stratejilerinin de ele alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Araştırma kapsamında Avrupa güvenliği noktasında kilit bir ülke olan Almanya'nın inceleme konusu olarak ele alınması söz konusudur. NATO genişlemesi sürecinde, ülke özelinde incelenecek olan Almanya dış politikası, güvenlik stratejilerinde ne tür bir değişime yönelmiş, bu hususlar değerlendirilecektir. NATO kolektif savunma öncelikleri ve NATO katılımının kapsamı hususunda Almanya'nın savunma harcamaları, Rusya ile ilişkiler, transatlantik taahhütleri dengeleme zorluğu, yeni üyelerin askeri katılımıyla ilgili konularda NATO'ya tarihsel bağlılığını sürdürüp sürdürmediği sorunsalı tartışılmıştır.

Aynı zamanda araştırmada, NATO genişlemesinde öne çıkan unsurlar 1998-2005 yılları arasında yaşanan genişlemeye dayanılarak ele alınacaktır. Dolayısıyla araştırma kapsamı bu dönem baz alınarak sınırlandırılacaktır. Almanya'daki 1998'den 2005'e kadar yöneten Kırmızı-Yeşil koalisyonu, NATO'nun genişlemesi ve Almanya'nın ittifak içindeki rolü üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Bu dönem, çok taraflılık ile daha iddialı bir uluslararası güvenlik rolü arasındaki dengeyle karakterize edilen Alman dış politikasında bir değişime işaret etmektedir. Koalisyonun NATO'ya yaklaşımı, ABD, Rusya ve Avrupa Birliği ile ilişkiler de dahil olmak üzere daha geniş dış politika hedeflerinden etkilendiği görülmektedir.

1990'dan bu yana çeşitli uluslararası çatışma ve krizlere yaklaşımının kanıtlandığı gibi, dış politikada tek taraflı eylemlerden ve askeri müdahalelerden kaçınan isteksiz bir hegemon olarak nitelendirilen Almanya, otoriter rejimlerin sıklıkla benimsediği sıfır toplamlı oyun zihniyetinden önemli ölçüde uzaklaştı ve bunun yerine insan haklarının önemini ve küresel sorunların ele alınmasında işbirlikçi, çok taraflı problem çözmenin değerini vurgulamayı tercih etmiştir. Almanya'nın dış politikası, çok taraflılığa bağlılık, Avrupa entegrasyonu ve askeri müdahalelere temkinli bir yaklaşım ile karakterize edilmiştir. Bu bağlamda ulusal ve ittifak savunması ve müttefik operasyonlara hazırlık konuları açısından değerlendirildiğinde özellikle de bu döneme dayanan bir araştırma yapılmasının temelinde, Almanya'nın aynı dönem dış politikasını ve güvenliğini

yakından takip etmek gelmektedir. Sözü edilen dönemlerde Almanya açısından NATO kapsamındaki konularda stratejik yeniden değerlendirmeler ve iç siyasi düşüncelerin karmaşık bir etkileşimi söz konusu olmakla birlikte dönem iktidarı olan Kırmızı-Yeşil koalisyon faaliyetlerinin dış politika doğrultusunda aldıkları kararların ve güvenlik politikasının incelenmesi tercih edilmektedir. Bu dönem Almanya'nın günümüzdeki politikalarını etkileyecek ölçüde bir sonuç yaratması dolayısıyla önemli yere sahiptir. İttifakın içindeki rolü bağlamında Almanya'nın NATO'yu destekleme veya NATO genişlemesinin anlamı, dönem yönetiminde yer alan koalisyonun gerekçelerine dayanılarak değerlendirilecektir. Buna göre araştırma genelinde, Almanya'nın genel dış politika konseptine dayandırılarak, ulusal güvenlik belgeleri ışığında 1998-2005 yılları arasında izlemiş olduğu dış politikası, NATO genişlemesine göre alınan kararların ve faaliyetlerin uygulanması temelinde açıklanmaya çalışılacaktır.

1.Almanya Dış Politikasını Etkileyen Gelişmeler ve Soğuk Savaş Sonrası Dönem

Federal Almanya Cumhuriyeti'nin kurulduğu tarihten itibaren dış politikasına yön veren üç ayrı gelişmeden bahsedilmektedir. Buna göre 1949 yılından sonra dış politikada önem arz eden unsurlar, Almanya'nın farklı strateji-politika geliştirmesine zemin hazırlamıştır. Almanya'nın dış politikada belirlediği stratejilerin temel odak noktası ise, devamlılığı sağlamaktır (Şirin, 2020: 468). Ayrıca Alman siyasetçi Klaus Kinkel, bu görüşün tartışılmaz boyutunu ele alırken, Almanya için en önemli üç prensibi şöyle açıklamıştır (Sandschneider, 2012: 5): “Devamlılık, devamlılık ve devamlılık.” Bu devamlılık görüşüne dayanılarak Alman dış politikasını şekillendiren üç temel çevreye değinilebilmektedir:

- İlk Çevre: Almanya'nın güvenliğinin sağlanmasında en büyük rolü oynayan iş birliği, ABD öncülüğünde gerçekleştirilen, “Transatlantik İş Birliği” olarak ifade edilebilmektedir. Bu güvenlik, Soğuk Savaş yılları konjonktürüne uygun işlemiş olsa da, ilerleyen dönemlerde Almanya dış politikası üzerinde önemli bir etki unsuru olmayı sürdürmüştür.
- İkinci Çevre: İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa bütünleşmesi sürecine odaklanıldığında, “Avrupa Politikası” kapsamının ikinci çevre olduğundan bahsedilebilmektedir. Kurumsal ve ekonomik yönüyle sürdürülebilirlik, Almanya için aktif bir rol oynamaktadır.
- Üçüncü Çevre: Soğuk Savaş dönemlerinde, Doğu Almanya ve SSCB ile olan ilişkiler, “Doğu Politikası” kapsamında yönetilmiştir. Bu politika, üçüncü çevre olarak ifade edilebilmektedir. Savaşın sonlanmasından sonra ise bu politika, güvenlik ve iş birliği açısından diğer Doğu Avrupa ülkelerine ve Rusya Federasyonu'na karşı çok yönlü bir yaklaşım olma özelliğini taşımaktadır. Burada özellikle de Rusya'nın uluslararası güvenlikle ilgili yaşadığı sorunlar sebebiyle, Batı ile ortak hareket etme politikasından uzaklaşmasına değinmek gerekir (Sakwa, 2002: 352-353). Rusya'nın uluslararası güvenlik politikalarını kendi güvenliği için geliştirmesi kadar Avrupa Birliği ülkelerinin de aynı şekilde bu yönde stratejik adımlar atması beklenmektedir. Almanya için de bu husus, ciddi bir tehdit ve güvenlik ikilemi olarak görülebilmektedir.

Almanya'nın dış politikasındaki biçimlendirici değişimler, Soğuk Savaş sırasında alınan stratejik eylemlerden ve çeşitli güvenliği artırıcı önlemlerden kaynaklanmaktadır. Güvenlik tehditleri, Almanya'nın dış politika gelişiminin yörüngesini önemli ölçüde

şekillendirmektedir. Özellikle, ABD ve Almanya arasında dış politikada, özellikle güvenlik paradigmalarında önemli farklılıklar vardır. Amerika Birleşik Devletleri, Almanya'nın daha uyumlu bir uluslararası siyasi çerçeveye katılımını kolaylaştırıyor gibi görünüyor (Koç, 2021). Sonuç olarak Almanya, ABD girişimlerine yanıt olarak dış politikasını ortaya koymaya çalışmıştır. Bu husus özellikle güvenlik hususları ile ilgili olarak geçerlidir. Bağımsız bir Avrupa güvenlik politikasının gerekliliği, ABD'nin ulusal çıkarlarına öncelik veren politikalarını hafifletme ihtiyacının altını çiziyor. Soğuk Savaş sonrası bakış açısı, NATO'nun dengeyi kurmadaki potansiyel rolünü vurgulamaktadır. Avrupa-ABD ittifakı da benzer şekilde dengeyi Almanya için kritik bir faktör olarak sunuyor. ABD'nin NATO içindeki hegemonyasını engelleme çabaları, Avrupa merkezli bir güvenlik politikasının hızlandırılmış evrimini teşvik ediyor. Bununla birlikte, Almanya'nın kendisini ABD ile eşit olarak savunamaması, NATO ve AB çözümlerine dayanan dış politikasını tarihsel olarak karmaşıklştırmıştır (Link, 1999). NATO bu bağlamda Almanya için hayati bir mekanizma görevi görüyor. Ayrıca, Almanya'nın 1990 sonrası dış politikasının çerçevesi incelenmeyi gerektiriyor. Almanya'nın yeniden birleşmesi ve Soğuk Savaş'ın sonucu, Alman dış politikası için önemli bir jeopolitik geçiş oldu. Sovyet tehdidinin çözülmesiyle Almanya, baskın bir küresel aktör olarak yeniden ortaya çıktı. Aynı zamanda Almanya, 1990'ların başından beri barışı koruma ve askeri müdahaleden kaçınmaya odaklanan çok taraflı bir yaklaşım benimsedi. Güvenlik tehditlerini ele almak, Almanya'nın proaktif bir küresel duruş izlemesini sağlıyor. Özellikle, 1994 sonrası silahlı kuvvetlerin konuşlandırılması, dış politikada çok taraflı bir güvenlik stratejisi geliştirmek için çok önemlidir (Belkin, 2009). 1994 tarihli uluslararası güvenlik belgesi, Almanya'nın güvenlik sorunlarını ve silahlı kuvvetlerinin geleceğini özetleyen çok önemlidir. Önemli gelişmeler, yeni uluslararası çerçevede güvenliğin güvence altına alınmasını gerektirmektedir (Pak & Birdiqli, 2019:183-184). Bu bağlamda hem 2006 hem de 2016'da yayınlanan Beyaz Kitapta, Almanya'nın Soğuk Savaş sonrası bağlamda cephe dışı bir devlet statüsü nedeniyle askeri güçlerini azalttığını ve savunma harcamalarını kısıtladığı atlanmayan bir detay olarak sunulmuştur (Alman Federal Savunma Bakanlığı, 2016:137). Almanya, NATO'nun doğuya doğru genişlemesi ve Rusya ile kendisi arasında yer alan yeni NATO üye ülkelerinin ortaya çıkması sırasında ekonomik çıkarlarına öncelik vermeyi tercih etmiştir. Ayrıca Almanya, NATO'nun üye devletlerin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) en az yüzde ikisini savunma harcamalarına ayırması yönündeki şartını sürekli olarak yerine getirmekte başarısız olmuştur; bu eksiklik, özellikle dönemin ABD Başkanı Trump'tan önemli eleştirilere maruz kalmıştır.

Almanya'nın dış politikasını belirleyen konuların başında, savunma ve güvenliği sağlamak açısından NATO'nun dış politikada da etkili bir araç olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle ise bu konu, Almanya hem NATO hem de Birleşmiş Milletler misyonları aracılığıyla dünya sahnesinde kendisini gösterebilecek bir kimlik oluşturmaktadır. Örneğin Almanya, Afganistan'da NATO aracılığıyla yer almaktadır. Almanya'nın dış politikasının evriminde önemli gelişmelerin yaşanması, uluslararası ölçekte barış koruma ve güvenliği sağlama misyonuna yönelik bir işlev kazanmaktadır (O'connel, 2009:8-9). Buna göre Almanya için NATO, dış politikada gelişebilmesinde ve hedeflerine ulaşabilmesinde, stratejik ayrıcalık tanıyan misyonlardan biri olmanın yanında, Almanya'nın dış ve güvenlik politikasının gelişmesinde oldukça etkili bir faktördür.

2.Güvenlik Paydasında NATO ve Almanya Müttefikliği

1990 sonrasında NATO, sorumluluk sahasını da genişleten çalışmalara başlamıştır. Alan dışı hegemonyasını artıran NATO, insani olarak müdahalede bulunma kapasitesini bir gerekçe olarak göstererek işlevine devam etmeye, NATO genişlemesini baz alarak devam etmiştir (Şahin, 2017: 59). NATO genişlemesi kavramı sadece bu konuyla sınırlı değildir. Aynı zamanda güvenliğin sadece askerî güvenlikle sınırlı kalmayacağını, yeni güvenlik alanlarına genişlemesinin de önemli bir konu olacağına ilişkin değerlendirme, genel olarak kabul edilen birtakım güvenlik konularını ortaya çıkarmıştır. Bunlar arasında ise askerî, siyasal, ekonomik, çevresel ve toplumsal güvenlik unsurlarından bahsedilebilmektedir (Brauch, 2008: 7-8). Özellikle de 2000’li yıllara gelindiğinde NATO’nun Doğu Avrupa’ya doğru genişlediği düşünüldüğünde, bu genişleme üye devletlerin de dış politikalarını etkileyen sonuç ortaya çıkarmıştır. Almanya’nın da uluslararası güvenlik stratejilerinde barışçıl güvenlik yanlısı konuları öne çıkararak NATO sayesinde birçok ülkeyle ilişkilerini kuvvetlendirmesinin temeli, NATO’nun genişleme stratejisine dayanmaktadır. Ayrıca NATO Washington Zirvesi’ne bakıldığında, güvenlik konularının kapsamının geniş açıdan ele alınmasından ve özellikle de bazı ülkelerin çalışmalarının kapsamından bahsedilmektedir. Avrupa ile ilgili sorunlar ve güvenliğin sağlanmasının sorumluluğunun NATO’ya ait olduğunun konuşulduğu bu zirvede, Almanya’nın bu yönde attığı adımlar arasında kimyasal silahların imhası için teknoloji bağlamında bir atılım gerçekleştirilmesinin de önemli olduğundan bahsedilmektedir (NATO, 1999). Buna göre Almanya’nın uluslararası güvenlik algısının barış üzerine temellendirildiği, NATO genişlemesinin ise böylece güvenlik stratejilerini artırmada etkili bir araç olduğu görülen konular arasında yer almaktadır.

NATO’nun kurulması ve Batı Bloğu kapsamında işlevi göz önüne alındığında özellikle, NATO’nun ikinci genel sekreteri Lord Ismay’ın 1952’de kurulan yeni antlaşma örgütünün amacını ifade ederken söylediği “Almanya’yı aşağıda, Rusları dışarıda ve ABD’yi de içeride tutmak” sözleri Soğuk Savaşın zirvesinde formüle edilen bir aforizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu aynı zamanda jeopolitik bir meseleyi de yansıtmaktadır. Batı bloku ülkelerin dış politikalarını, NATO’ya dayanarak geliştirmeye/genişletmeye odaklanmaları, Batılı devletlerin dış politikada güvenliklerini oluşturacak ve devletlerinin devamlılığını sağlayacak mekanizmaya göre karar almaya yöneldiklerinin göstergesidir. Örneğin Almanya’nın ABD ile görüşlerinde derin farklılıkların bulunması, Almanya’nın dış politikasını bu yönde oluşturmasına zemin hazırlamıştır. Almanya’nın Avrupalılaşması sürecinin NATO ile birlikte başlaması temel alındığında, bu durum aynı zamanda Amerikansızlaşma anlamına da gelmektedir (Van der Pijl, 2008: 37-38). Almanya’nın emellerinin kontrol altına alınması ve dış politikada da bunu gerçekleştirilmesi hedefi, 1990’lardan sonra etkisini daha çok gösteren çalışmalarla karşımıza çıkarmaktadır. Aynı zamanda Alman liderlerin de tutumlarında güvenlik stratejilerini baz alan politikaların önemli/etkili bir fonksiyona sahip olduğunu belirtmek gerekir. NATO, esasen bir Alman tehdidi endişesini ortadan kaldırabilecek uygulamalara odaklanmış ve daha büyük bir Avrupa Birliği ve güvenliği konularına katkıda bulunmuştur. Bu konu NATO’nun kuruluşunda Almanya ve Rusya’nın etkili olduğunu, ancak bununla birlikte Soğuk Savaş sonrasında, hızla değişen Avrupa düzeninin 1989-1991 yılları arasında NATO’nun büyük bir rahatlama yaşayacağı ve NATO’nun genişlemesinin de etkin işlev kazanabileceği bir ortam oluşmuştur (Ifantis, 1996). Ancak bununla birlikte, Almanya’nın birleşmesinden sonraki süreç için incelendiğinde; Avrupa’da Güvenlik ve İş birliği Konferansı (AGİK), Avrupa güvenlik sisteminin yeniden düzenlenmesindeki büyük rolüyle karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir ortamda siyasi baskı göz önüne alındığında NATO, genişlemeyi siyasi bir seçenek olarak tercih

etmemiştir. Bu özellikle de 1990'ların başında NATO için öne çıkan bir gelişmedir. Dolayısıyla NATO'nun Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine yönelik adımı temkinli olmuş ve 1990 yılında NATO genişlemesinde temel bir etken olan gelişme yaşanmıştır. Bu doğrultuda Varşova Paktı ülkeleri olan Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovakya, Polonya, Macaristan, Romanya ve SSCB'ye dostluk eli uzatarak düzenli diplomatik ilişkiler kurmayı bir amaç haline getirmiştir (Bjola, 2002). Bu nedenle Almanya'nın dış politikasında güvenlik ve uluslararası ilişkilerde güvenlik stratejileri, NATO genişlemesiyle birlikte daha etkin olabileceği bir çalışmaya odaklanmasını gerektirmiştir. NATO'nun desteğini alma ve güvenlik stratejisi oluşturma temelinde hem NATO'nun genişlemesine hem de ulusal düzeyde güvenliği sağlama temelli çalışmaları yönetmeye odaklanmıştır. Bu gelişmelerin temeli ise 1990'ların ortalarından sonra önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Burada özellikle de Almanya'da Kırmızı-Yeşil koalisyon çalışmalarının ve dış politika değerlendirmelerinin önemli bir yere sahip olduğundan bahsedilebilmektedir. Özellikle, 1998 yılında iktidara gelen Kırmızı-Yeşil koalisyon lideri şansölye (başbakan) Gerhard Schröder, Rusya'ya karşı oldukça sert bir tutum sergilemiş, bunun da temel nedeni olarak Rusya'nın emperyal hırslarının ayrılıkçı bir ortam geliştirmeye neden olan durumu şeklinde ele alınmaktadır. 2000'li yıllarda sonra şansölye Schröder, Almanya'nın tamamıyla pragmatik düşüncelerle yönetileceğini vurgulaması üzerine, dış politikasında da farklı stratejileri geliştirmeye odaklanmıştır. Almanya Başbakanı, Rusya'nın devre dışı kalması ile birlikte Avrupa istikrarının imkansız olacağını iddia etmiş ve bu yönde politikalar geliştirmiştir. Bu tutum iki ülke arasında sorunlarda da etkisini göstermiş, iki ülke arasında üst düzey ilişkilerde sıcak gelişmeler olmuştur. Bu bağlamda öne çıkan ilişki, güvenlik stratejileri temelli gelişmiştir. Almanya için Avrupa'da barış ve istikrar, muhalefetle değil, Rusya'nın varlığıyla olabilecek bir şeydir (Oruç, 2020: 117-118). Buna göre uluslararası ilişkileri kuvvetlendiren çalışmalar ve stratejiler, Almanya'nın dış politikada hem devamlılığını sağlama hem güvenliğini sağlama hem de NATO genişlemesiyle birlikte etkin çalışmaları, diğer ülkelerle ilişkilerine bağlı yapabilmelerine dayanan uygulamaları gerçekleştirme odaklıdır.

3.Almanya Dış Politikasında NATO Genişlemesi

Avrupa Birliği ülkelerinin dış politikasını şekillendiren unsurların başında öncelikle NATO'nun genişlemesine yönelik bildirinin yayınlanması ve bunun sonucunda etkin/stratejik adımların atılması gelmektedir. Avrupa Birliği'nin dünya siyasi sisteminde rolü ve etkinliği, dış politikada güçlü yönler odaklanarak çalışmaları gerçekleştirilmesine dayanan bir işlev kazanmaktadır. Aynı zamanda hedeflenen konulardan biri, Avrupa perspektifinin Amerikan perspektifinden daha kapsamlı ve vizyoner olduğunun da ispatlanması olmaktadır (Bandoğlu, 2014: 86). Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının benimsenmesi sonrasında Avrupa Birliği'nin dünya siyasi sisteminde en büyük uluslararası oyunculardan biri olduğu kabul edilebilmektedir. Buna göre NATO genişlemesine, bu politika anlayışının benimsenmesi ve özellikle de güvenlik stratejilerini hedef alan çalışmaların yapılması perspektifinden bakılabilmektedir. Gerek sistemli gerekse tutumlu faaliyetlerin öne çıkmasında çalışmalar, Almanya'da olduğu gibi ülkelerin ulusal güvenliğini sağlayacak uygulamalara odaklandıklarını göstermesiyle de ilişkili bir konudur. Ancak tüm bunların yanında, NATO genişlemesinin temeli ve bu yönüyle uzun dönemli uygulamaları, küresel bir güvenlik sistemine dayalıdır. Dolayısıyla NATO, Soğuk Savaş sürecinden sonra da güveliği sağlamak için farklı uygulamalarda

bulunmuş, bu amaçla da NATO genişlemesini hedeflemiştir. İlk olarak Batı Avrupa ve Atlantik kurumlarını güçlendirmeyi amaçladığından bahsedilebilmektedir. Almanya ve Rusya'nın emperyalist hedefler peşinde koşmasını önlemek amacıyla bu yönde bir uygulamada bulunması, NATO'nun Avrasya'da düzeni sağlamak için bir çalışması olarak yorumlanabilmektedir. Bir diğer konu, Asya'daki güç dengesini temel alan çalışmalar yapmaktır. Soğuk Savaş sonrasında küresel güvenlik sistemi, ilk olarak genişletilmiş bir NATO'ya, Rusya'ya, Çin, Japonya ve muhtemelen de Hindistan'a dayanmaktadır. NATO'nun genişlemesinin temelinde uluslararası güvenliği sağlamak hedeflenmektedir (Krasznai, 2000: 8). Dolayısıyla bu gelişmeler çerçevesinde NATO'nun genişlemesine dayanılarak Kırmızı-Yeşil koalisyon döneminde Almanya Başbakanı'nın geliştirdiği politikaların temeli, Rusya ile olan ikili ilişkileri olumlu çerçevede yönetmektir. Aksi durumda NATO'nun genişlemesi ve güç/güvenlik dengesini kurmasından dolayı etkin bir sonuç alamayacağı da bir gerçektir. Bu nedenle her iki ülkenin diplomatik ilişkileri de artacak şekilde gelişme kazanmıştır. Dolayısıyla çıkar ilişkisine dayanan bir politikanın uluslararası güç ve güvenlik dengesiyle de sağlandığından bahsedilebilmektedir.

Almanya'da politik anlamdaki yapısına baktığımızda dış ve iç politika arasındaki etkileşim karmaşık ve çok yönlüdür, çok sayıda iç ve dış belirleyici tarafından şekillendirilir. Alman politikalarının formülasyonu, iç siyasi dinamiklerin, küresel beklentilerin ve ulusal kimlik kavramlarının birleşiminden etkilenir. Bu etkileşim özellikle küresel sağlık, ekonomik göç ve dış politikanın formülasyonu gibi alanlarda oldukça belirgindir. İç politikanın Alman dış politikası üzerindeki etkisi, Euro bölgesi krizi ve NATO taahhütlerinin kanıtladığı gibi alanlarda giderek daha belirgin hale geliyor. Dış politika meselelerinin siyasallaştırılması, Alman dış politikasında yeni bir 'normallığe' işaret ederek, uluslararası beklentiler yerine iç siyasi perspektiflere daha fazla vurgu yapılmasına geçiş anlamına gelir (Oppermann, 2012: 511).

Almanya'nın AB içindeki ekonomik göç politikaları konusundaki tutumu, iç politikanın dış politika üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Göçü çevreleyen iç tartışmalar, hükümetlerin AB düzeyinde politika liberalizasyonu için onayını önemli ölçüde etkiler; bürokratik mekanizmalar zaman zaman siyasi maliyetleri azaltarak bu desteği kolaylaştırır (Mayer, 2011). Almanya'daki temel değerler, iç ve dış politikalara yönelik perspektifleri şekillendirmeye katkıda bulunmaktadır, ancak etkileri iç politika uygulamalarında daha belirgindir. Bu, çeşitli politika alanlarında siyasi ideolojilerde bir dereceye kadar tutarlılık olsa da, dış politikaya yönelik tutumların temel değerler tarafından daha az doğrudan etkilendiğini göstermektedir (Schoen, 2007: 415). Almanya'daki iç ve dış politikalar birbirine bağlı olsa da, temel değerlerin dış politika üzerindeki etkisi, iç kaygılara göre nispeten sınırlıdır. Bu, iç perspektiflerin dış politikayı giderek daha fazla etkilerken, politika alanları arasındaki tutarlılığın mutlak olmadığı ve dış politikanın farklı etkilere ve kısıtlamalara maruz kaldığı anlamına gelir.

Almanya'da Sosyal Demokratlar (SPD), Yeşiller ve Özgür Demokratlar (FDP) tarafından oluşturulan koalisyon, ülkenin dış politika ortamında derin dönüşümler başlatmıştır. Şansölye Olaf Scholz liderliğindeki bu koalisyon, demokratik ilkelere ve insan haklarına öncelik veren değerlere dayanan bir dış politikaya güçlü bir vurgu yaparak önceki hükümetin uyguladığı stratejilerden önemli bir sapmaya işaret ediyor. Bu geçiş özellikle Almanya'nın Batı Balkanlar ve Rusya ile olan diplomatik ilişkilerinin yanı sıra Avrupa Birliği içindeki kapsayıcı rolü, NATO ve ABD ile transatlantik ilişkilerinde gözlemlenebilir. Almanya'nın dış politika çerçevesi, yeniden birleşmeden bu yana

tarihsel evrimini yansıtan çok taraflılığa ve insan haklarının teşviki taahhüdü ile tanımlanır (Holger, 2022:471). Koalisyonun stratejisi, Almanya'nın AB içindeki yükselen liderlik pozisyonuyla uyumlu görülmekte ve ortak zorluklara iş birliğinin ve kolektif çözümlerin öneminin altını çizmektedir (Wright, 2019:126). Kırmızı-Yeşil koalisyonun dış politikası demokratik değerlerin ve çok taraflı katılımın önemini vurgulasa da bu ilkeleri ekonomik zorunluluklarla ve jeopolitik dinamiklerin gerçekleriyle uzlaştırmada zorluklarla karşılaşır. Bilhassa NATO genişlemesi kapsamında değerlendirildiğinde koalisyonun özellikle Rusya ve Çin'e karşı tutumu, giderek akıcı bir küresel bağlamda uluslararası ilişkileri yönetmenin karmaşık doğasının altını çiziyor.

Almanya için büyük koalisyon altında birleşmeye, Kırmızı-Yeşil koalisyonu kapsamında bakıldığında, bu koalisyonun ana politika eğilimleri, sürekliliği sağlamasıyla bilinen bir süreçle açıklanmaktadır. Dış politikasının geleceği hakkında yapılan değerlendirmeler ise özellikle de 1998-2005 yılları arasında Kırmızı-Yeşil koalisyonun faaliyetlerinin dikkate alınabileceğini göstermektedir. Çünkü esasen 2005 yılından sonra da bu koalisyonun etkileri, Angela Merkel yönetiminde uzun bir süre devam etmiştir. Dış politikada üslup oldukça önemlidir ancak öz ile karıştırılmaması tavsiye edilmektedir. Burada ise Alman dış politikası, 90'lı yılların başından itibaren değişmeye başlamış, Kırmızı-Yeşil koalisyon sırasında hızlanan birçok eğilim, bu süreçten sonra da hızla devam etmiştir (Referat Westliche Industrieländer,2006). Almanya'nın kendisine özgü bir dış politika yönettiği kabul edilebilmekle birlikte uluslararası farklılık ve değişimler de aynı ölçüde önemli bir yere sahiptir. Büyük değişim hareketinin etkinliği Almanya'nın savaş sonrasındaki ilk adımın Kırmızı-Yeşil koalisyonla atıldığını göstermektedir. Bu nedenle hem geçiş süreci hem de 1999 Kosova Savaşı, 9/11 Saldırıları, 2001-2002 Afgan Savaşı, 2001-2002 yıllarında Irak Savaşı etkileri, Kırmızı-Yeşil koalisyon için güvenlik stratejilerinin dış politikada farklılaştırılmış metotlarla birlikte değerlendirilmesini gerektirmiştir. Dış politika kararları ve normal bir dış politika için siyasi özgürleşme süreci, Almanya'ya ilerleyen yıllarda katkı sunması bağlamında önemli bir yere sahiptir (Şirin, 2014: 70-72). Örneğin, 9 Kasım 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması ve 3 Ekim 1990 tarihinde Almanya'nın yeniden birleşmesi, Almanya için ciddi sonuçları beraberinde getirmiştir. Özellikle de iç zorlukların yaşandığı ve bunun yanı sıra, müttefiklerle ortakların Almanya'dan beklentilerinin artması, daha fazla sorumluluk almalarını gerektiren çalışmaların da aynı ölçüde artması anlamına gelmiştir. 1990'lı yıllarda Almanya'nın geleneksel dış politikası anlayışı devam ederken, bu yeni beklentilerin de karşılanacağı bir dış politikanın oluşturulması önemli görülmüştür (Haftendorn, 1996: 113). Bu gelişmeler sonrasında Kırmızı-Yeşil koalisyonun dış politika algısında güvenlik konusu öne çıkmıştır. Burada iki ayrı açıdan güvenlik stratejisine değinilebilmektedir. Öncelikle ulusal güvenliği sağlamak amaçlı uluslararası güvenlik stratejilerini geliştirmenin önemine değinilebilmektedir. Diğer bir konu ise dış politikada güvenlik stratejisinin NATO genişlemesini de takip eden çıkarıcı yaklaşımların baz alınmasıdır. Dolayısıyla Kırmızı-Yeşil koalisyonu, Almanya'nın özel konumu gereği Alman dış ve güvenlik politikasının uzun bir dönem tartışma konusu olmasına dayanarak farklı yaptırımların öne çıkmasına ortam hazırlamıştır.

4.Almanya'nın Güvenlik Odaklı Yaklaşımı

NATO, iki kutuplu dünya sisteminden dinamiklerini alan, askerî bir ittifaktır. Bunlar ise Alman işgal bölgelerinin birleştirilmesi, Alman devletinin ekonomik ve siyasi yapıları, Doğu Avrupa'da komünist hükümetlerin kurulması, yerel hükümet tasfiyesi gibi unsurlar

olarak ele alınmaktadır. İdeolojik farklılıklar, temelinde dış politikaya yön veren süreçleri ve durumları, ülkeler açısından önemli kılmaktadır. Ancak ilerleyen dönemlerde NATO genişlemesiyle birlikte jeopolitik rekabetin bir ürünü haline gelmiştir. NATO'nun kurulma ve hizmetleri bağlamında özellikle ABD yapılanmasına etkisi, NATO'nun ilerleyen dönemlerde genişleyerek farklı bir boyut kazanmasına da ortam hazırlamıştır. Burada ilk olarak Avrupa'daki insanlar arasında demokrasi ve iyi ilişkiler geliştirmenin ötesinde çalışmalar yapmaya başlamıştır. Ancak Soğuk Savaş sonrası dönemde NATO genişlemesiyle birlikte bu durumlar gözlemlenmiştir. Konvansiyonel silahların önemini yitirdiği ve nükleer silahların yayıldığı dikkate alındığında, güvenliği zedeleyen sorunların azaltılması amacıyla uygulamaların geliştirilmesi hedeflenmiş, ABD'nin de Avrupa'daki varlığı meşrulaştırılmıştır. NATO genişlemesinin sonuçları, açık kapı politikasıyla birlikte Türkiye'nin, İspanya'nın ve daha başka ülkelerin de katılmasına ortam hazırlamıştır (Önder, 2019: 21-22). Thomas Szayna çalışmasında NATO'nun genişlemesine ilişkin bir değerlendirme, Avrupa'daki genel güvenliği artırmak odaklıdır. ABD'nin gündeme getirerek yeni tehditlerin oluşmasını önlemek fikri, NATO'nun genişlemesinin temelini de buna dayandığını göstermektedir (Szayna, 2001:15). Dolayısıyla NATO bu genişlemeyle birlikte, Avrupa'da barışı koruma operasyonlarına katılmak için aday devletler arasında iş birliği yapmayı hedeflemiştir.

Almanya'nın dış politikası ve güvenlik odaklı yaklaşımı, gerçekçi teori merceğinden değerlendirildiğinde, geleneksel güç dinamikleri, stratejik çıkarlar ve gelişen jeopolitik bağlamların karmaşık bir etkileşimini ortaya koymaktadır. Gerçekçilik, devlet merkezli güç politikasına ve ulusal çıkarlara odaklanarak, Almanya'nın uluslararası sahnedeki eylemlerini anlamak için bir çerçeve sağlar. Almanya'nın yaklaşımı tarihsel deneyimler, çağdaş güvenlik zorlukları ve Avrupa ve transatlantik ittifaklar içindeki rolü tarafından şekillenmiştir. Almanya'daki "Realpolitik" doktrini, ulusal çıkarlara ve güç dengesine öncelik veren uluslararası ilişkilere pragmatik bir yaklaşımın altını çiziyor. Bu, devlet davranışında güç ve güvenliğin önemini vurgulayan gerçekçi ilkelerle uyumludur. Almanya'nın nükleer cephaneliklerini azaltmaya ve stratejik silah konuşlandırmalarını önlemeye odaklanması, istikrarlı bir güç dengesini sürdürme taahhüdünü vurgulamaktadır (Zubov, 2022: 102). Tarihsel olarak, Almanya'nın dış politikası, askeri müdahalelere temkinli yaklaşımında ve ulusal güvenliğe vurgusunda görüldüğü gibi gerçekçi ilkelerden etkilenmiştir. Irak Savaşı'na katılmayı reddetmek, çok taraflılığa ve stratejik özerkliğe öncelik veren, savunmacı yapısal gerçekçi bir yaklaşıma doğru bir kaymaya işaret etmektedir. (Dettke, 2009:193-194)

Soğuk Savaş sonrası dönemde Almanya'nın dış politikasının iç ve uluslararası faktörlerin karmaşık bir etkileşimini yansıtan bir döneme girdiği göz önüne alındığında NATO içindeki rolü ve NATO'nun genişlemesi konusundaki tutumu, güç dinamiklerini ve güvenlik kaygılarını vurgulayan hem gerçekçi hem de neorealist teorilerden yoğun bir şekilde etkilenmiştir. NATO'nun genişlemesine yönelik gerçekçi bakış açısı, ittifak genişlemesinin arkasındaki stratejik motivasyonları vurgularken, Almanya'nın dış politikası Avrupa entegrasyonu ile transatlantik taahhütler arasındaki dengeyi yansıtmaktadır. Küresel güvenlik ortamındaki değişikliklere rağmen Almanya, NATO'yu güvenlik politikasının önemli bir bileşeni olarak görmeye devam etmekte ve realist perspektiften NATO'nun genişlemesini, algılanan güvenlik tehditlerine ve Avrupa'daki gücü dengeleme ihtiyacına bir yanıt olarak görmektedir (Eichler, 2021:29). Nitekim NATO'nun genişlemesi günümüzde de devam etmektedir. Buna göre Soğuk Savaş döneminin zirvesinde 16 üyesi bulunmaktayken günümüzde 30'a yakın üyeye sahiptir.

Burada genişlemenin ittifak anlaşmalı olduğundan bahsedilebilmektedir. NATO'nun genişlemesinin ülkelere etkileri ise fazla olmuştur. ABD-Rusya ilişkilerinin bozulmasında önemli bir payı bulunmaktadır. NATO'nun genişlemesinde temel katılım ise Doğu-Orta Avrupa ülkeleridir. Bu ülkelerin demokrasilerini desteklemesinden dolayı NATO, genişlemede önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Rusya liderleri ise NATO'nun genişlemesini her daim farklı şekillerde yorumlamışlardır. NATO'nun temel bir güvenlik için genişlemesi konusu öne çıksa da ABD'ye olan bağımlılığını devam ettirerek küresel önceliği sürdürme konusunu yansıttığı ve bu yöndeki kararlılığını gösterdiği ifade edilebilmektedir. Konuya Almanya özelinde bakıldığında ise NATO'nun genişlemesinin birçok açıdan katkısının olduğu vurgulanmaktadır. Almanya'ya komşu olan devletlerin korunması için atılan adımlar, bu konuda yeterli destek Almanya'ya verilmediğinde, er ya da geç ülke liderleri, ulusal çabalarla güvenliği sağlamaya çalışacaktır. Böyle bir durumda da aynı politikayı yöneten Rusya ile karşılaşacaktır. Almanya ve Rusya arasında mevcut olan boşluk, sadece NATO'nun uyumunu değil, aynı zamanda NATO'nun anlam ve bütünlük içerisinde bir kurum olarak da tehdit altında olduğunu göstermektedir. Bunun için yönetimin NATO genişlemesini destekleyen savunucular da bulunmaktadır. Richard Holbrooke, 1993-1994 yılları arasında Clinton yönetiminde, Almanya Büyükelçiliği görevini yerine getirmiştir. Birleşmiş Milletler büyükelçiliğine kadar önemli görevlerde bulunan Holbrooke, NATO genişlemesini, Almanya'nın dış politikaları için de önemli bir konu olarak görmekteydi. NATO'nun genişlemesinin hızı ve sonucu genel olarak korkutucu bir etkiyle değerlendirilirken Holbrooke, bu konuda emin bir tavırla konuşanlar arasında yer almaktadır (Menon & Ruger, 2020: 371-376). Ancak NATO'nun Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine yönelik sorunlu büyümesi hususunda, güvenlik parametreleri gereği, genişlemeye engel olan unsurlar ele alındığında; özellikle NATO'nun Avrupa dışı güvenlik tehditleri açısından bir rol ve gelecekle işler hale gelmesini işaret eden alan dışı genişlemenin de kapsamına odaklanılması gerekmektedir. Buna göre özellikle NATO'nun operasyonel ve kurumsal yapısı, güvenlik ortamına uyarlanarak ve reforme edilerek gerçekleştirilmektedir (Hürsoy, 2002: 65-66). Aynı zamanda burada güvenliğin en göze çarpan yanı, kolektif düzeyde olmasa da NATO genişlemesiyle birlikte ortaya çıkan ve Almanya'nın dış politikasını hem ABD hem Rusya hem de Doğu Bloğu üzerindeki etkinliğiyle birlikte gösteren bir gelişme yaratmaktadır. Liderlerin, yetkililerin, sözcülerin bu yöndeki çalışmaları ve etkinlikleri, NATO'nun geçmiş sicilinden radikal bir ayrılığa doğru hareket etmesi anlamına da gelebilmektedir. Bu konu ise temelde, NATO'nun genişlemesinin güvenlik ile değil, daha çok savunma ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Blank, 1998: 5). Dolayısıyla NATO genişlemesi, Almanya'nın dış politikasında sadece güvenlik stratejileri ile sınırlı kalmayan ve geniş açıda bir etki göstermekte, bunun da Almanya için Kırmızı-Yeşil koalisyon dönemi örnekleriyle açıklanabilecek detaylara sahip olduğu kabul edilebilmektedir.

5.Almanya'da Kırmızı-Yeşil Koalisyon Döneminde Güvenlik Stratejileri

Rosenau tarafından tartışıldığı ve çeşitli akademik makalelerde incelendiği gibi dış politikadaki koalisyonlar, içsel yapıları ve karar verme süreçleri nedeniyle barışçıl etkilere sahip olabilir. Parlamenter demokrasilerde yaygın olan koalisyon hükümetleri, genellikle farklı bakış açıları ve çıkarları olan birden fazla partiyi içerir. Bu çeşitlilik, koalisyon ortakları arasında fikir birliğine duyulan ihtiyaç aşırı pozisyonları ılımlı hale getirme eğiliminde olduğundan, daha dengeli ve daha az agresif dış politika kararlarına yol açabilir (Booth, 2005:28-30). Koalisyonların dış politika üzerindeki barışçıl etkileri, kurumsal kısıtlamalar, uzlaşma ihtiyacı ve koalisyon ortakları arasında sorumluluğun

yayılmaması gibi çeşitli faktörlere bağlanabilir. Koalisyon hükümetleri genellikle saldırgan dış politikalar izleme yeteneklerini sınırlayan kurumsal kısıtlamalara maruz kalırlar. Bu kısıtlamalar, çeşitli koalisyon ortakları arasında birliği sürdürme ihtiyacından kaynaklanmaktadır ve bu da daha temkinli ve ölçülü politika kararlarına yol açabilir (Kaarbo & Beasley, 2008:75).

Almanya, 1998-2005 yılları arasında Kırmızı-Yeşil koalisyonun çalışmaları, faaliyetleri ve stratejileriyle yönetilmiştir. Dış politikada da aynı şekilde etkin adımların atılmasında bu koalisyon etkili olmuş, dönemin Almanya Dışişleri Bakanı Joschka Fischer'in görüşleri, dış politikada atılan adımlarda önemli bir yere sahiptir. Örneğin Doğu politikası ve genişlemesi, Almanya'nın alacağı kararlar üzerinde de etkili bir faktör olmuştur. Örneğin 1998 yılında seçim sonrasında zorunlu göçlerin ve sürgünlerin yaşanmasının önlenmesini ele alan Fischer, Almanya'nın Polonya ile olan ilişkilerini değerlendirmiştir. Dolayısıyla Doğu genişlemesi ve Polonya ile ilişkileri baz alan çalışmaların önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Yine başka örnek olarak, Winfried Veit çalışmasında da değerlendirildiği üzere, Almanya'nın dış politikada aldığı kararların tam olarak neye dayanılarak alındığını belirleme odaklıdır. Burada güvenlik stratejisi en önemli unsur olmuş ve Kırmızı-Yeşil koalisyon partisinin genel görüşleri bu zeminde şekillenmiştir. Örneğin Fischer'in kriz durumlarına dış politikadaki yaklaşımların, böyle ortamlardan uzak durulmasına ve alınan kararların da aynı şekilde ifade edildiği şekilde değerlendirilmesine dayandığı belirtilebilmektedir. Dolayısıyla Almanya, gerektiği durumda Güvenlik Konseyi kararlarına karşı durmuş ve ülkenin güvenliğini baz alan dış politikalara odaklanmıştır (Veit, 2006: 53-56). Barışçıl politikaların etkinlik kazanmasının da temelinde bu durum öne çıkmaktadır. Aynı şekilde Sebastian Harnisch'in görüşü incelendiğinde, Almanya'nın sivil bir güce ve kolektif güvenlik sistemlerine bağlı kuvvetin tekelleştirilmesini içeren stratejilere de yöneldiği ifade edilebilmektedir. Anlaşmazlıkların yaşanması durumunda şiddet içermeyen yaklaşımların baz alındığından da bahsedilebilmektedir (Harnisch, 2001: 35). Bu bağlamda Almanya, 1990'lardan sonra ve özellikle de Kırmızı-Yeşil koalisyon sürecinde barışçıl metotları hedef alan güvenlik stratejilerine odaklanmıştır. NATO'nun Soğuk Savaş sürecinden sonra dağılmayıp aşamalı olarak büyüme göstermesi de ittifak anlaşmalarının artmasına ve Almanya'nın dış politikalarını daha hızlı bir şekilde gerçekleştirmesine yardımcı olmuştur. Avrupa'da barışı sağlamada ve Doğu-Avrupa'da demokrasiyi desteklemede NATO genişlemesinin büyük paya sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Almanya'nın dış politika anlayışı, Avrupa Birliği ülkelerinden farklı özelliklere sahiptir. Burada özellikle de barışçıl metotları ve yaklaşımları benimsediği, 1998-2005 yılları arasındaki Kırmızı-Yeşil koalisyonun etkisi öne çıkmaktadır. Çıkarıcı yaklaşımların birçok ülkeyle kurulan ikili ilişkilerinin olumlu düzeyde olması, Rusya ile kurulan etkin iletişimde de kendisini göstermiştir. NATO'nun yükümlülükleri üzerinden değerlendirme yapıldığında da, bu ülkelerin genel görevleri, ittifak amaçlı olarak varlıklarını devam ettirme temelli bir yaklaşıma dayanmıştır. Barışçıl politikaların benimsenmesinde genel çerçevede Schröder-Fischer hükümetinin uygulaması, Fischer'in 1998'de dış politika için hedefinin güvenlik ve savunma temelli olmasına dayandığını göstermektedir. NATO gibi Almanya'da dış politikada genişlemesini belirli kavramlar üzerinden şekillendirmiştir. Bunlar ise sosyal adalet, iyileştirme, eşitlik, düzen sağlama gibi konularla açıklanabilir. Osman Sabri Kıratlı'nın çalışmasında da değinildiği üzere Almanya, dış ilişkiler ve güvenlik politikalarına olan yansımalar çerçevesinde öne çıkan ülkelerden biridir. Çok

tarafli diplomasiye önem veren Almanya, normatif kaygıların yüksek olmasından dolayı, Avrupa dış ilişkiler ve güvenlik politikalarında çok daha derin ve kapsamlı entegrasyon yapısını desteklemişlerdir (Kıratlı, 2016: 207-214). Ayrıca Almanya'nın dış politika kimliğini konumlandırma sırasında çok taraflılığı temel alması ve bunun da Kırmızı-Yeşil koalisyon döneminde etkilerinin belirgin şekilde görülmesi öne çıkan detaylardan biri olarak incelenebilmektedir. Uluslararası ölçüde etkin bir konumda olmanın gerekliliği ise, temel bağlamda Almanya'nın bu yönde güvenlik stratejilerini oluşturma hedeflerini gerekli kılmaktadır. Almanya için hayati önem arz eden konu, uluslararası barış ve istikrarı tehdit eden durumları da önleme amaçlıdır. Dış politika hedeflerini bu yönde değerlendiren Almanya, Avrupa entegrasyonunu hızlandırmak için çok taraflı faaliyetlerin de aynı şekilde geliştirilmesini önemli görmektedir. Dolayısıyla Almanya'nın dış politikasındaki öngörülebilirlik, barış ve istikrarı bozmayacak şekilde güvenliği sağlamak ve çalışmalara odaklanmak üzerine geliştirilmektedir (Gül, 2022: 501-502). Bu durum özellikle de Kırmızı-Yeşil koalisyon politikası üzerinden açıklanabilmektedir. Dış politikada en önemli değişikliğin 1998-2005 yılları arasında gerçekleştiği görülmektedir. Almanya, terörle mücadelede ulusal sınırlarla kalmayan ve bu durumu uluslararası ölçekte bir sorun olarak gören dayanışma içerisine girmektedir. Alman hükümeti bu süreçte, NATO'nun 1999 yılında aldığı karara uyum sağlamaktadır. Alman ordusu, Birleşmiş Milletler veya NATO yetkisi verildiğinde, dünya genelinde konuşlandırılan bir birime dönüşmektedir. Aynı zamanda bu süreçte Alman hükümetinin üzerinde durmadığı ve bahsetmediği konu ise, yurtdışındayken çatışmalarda öldürülen askerlerdir (Bukow, 2011). Dolayısıyla Almanya güvenlik stratejileri açısından hedefler, NATO genişlemesi ve böylece NATO'nun uluslararası güvenliği sağlamaya yönelik çalışmalarında Almanya'nın da etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Bunun ise özelde Almanya'nın doğrudan NATO genişlemesinden etkilenmesi ve dış politikada güvenlik stratejilerini temel alan çalışmaları gerçekleştirmesinin önemli bir yere sahip olduğu ifade edilebilmektedir.

Sonuç

NATO'nun kuruluş amacı ve çalışmaları, üye devletleri korumaya yönelik gelişmelerden oluşmaktadır. NATO üyesi bir devlet, üye olmayan bir devlet tarafından saldırıya uğrama ya da zarar görme durumunda kaldığında, korunması gerçekleştirilecektir. Soğuk Savaş (1947-1991) döneminde NATO, Batı Bloğu koruma amacıyla kurulmuştur. Burada genel olarak ABD'nin amaçlarına ulaşmasının daha hızlı şekilde olacağı ve istediği gibi hareket edebileceği ortam söz konusu olsa da zamanla bu konu daha farklı bir gelişme yakalamıştır. NATO genişlemesinin Soğuk Savaş sürecinden sonra başlaması ve daha etkin bir kuruluş olarak işlevine devam etmesi, ülkelerin dış politikalarını da buna yönelik oluşturduklarından bahsedilebilmektedir. Burada öne çıkan gelişmeler arasında özellikle de Almanya'nın dış politikada stratejik adımlar atması, Soğuk Savaş'tan sonra da kriz durumlarının henüz etkisini yitirmemesinden dolayı önemlidir. NATO'nun üye ülkeleri bir üyeye karşı silahlı saldırıyı hepsine yönelik bir saldırı olarak görmeye taahhüt eden 5. Maddesi, ittifakın genişlemesi noktasında Almanya'nın NATO içindeki duruşu açısından önemli etkilere sahiptir. NATO'nun, özellikle Doğu Avrupa'ya doğru genişlemesi, Almanya'nın ittifakın politika ve stratejilerini şekillendirmede çok önemli bir rol oynadığı yönünde tartışmalı bir konu olmuştur. Almanya'nın konumu, tarihsel bağlamından, jeopolitik düşüncelerinden ve NATO içinde bir çerçeve ulus olarak rolünden etkilendiği düşünüldüğünde Almanya'nın dış politikası ve stratejileri, NATO'nun işleviyle Rusya,

ABD gibi devletlerden korunma durumu, NATO genişlemesiyle birlikte ulusal güvenlik tehdidinin uluslararası zeminde de önemli bir boyut yakalayacağını gösteren gelişmeler haline ulaşmıştır. Bu tür konular ise genel olarak 1999-2005 yılları arasında Kırmızı-Yeşil koalisyon döneminde etkisini fazlasıyla hissettirmiştir. Güvenlik stratejilerinin dış politikada uluslararası özelliği, bu süreçten sonra NATO'nun istediği bütün destekleri karşılaması ve askerî yardımların da gösterilmesi temelli bir sonuca dayanmaktadır. Almanya'nın güvenlik algısında NATO böylece karşılıklı bir ilişkinin etkin olduğu durumla karşımıza çıkmaktadır. Dış politikada Kırmızı-Yeşil koalisyonunun farklı bir strateji izlemesi de bu gelişmelerin bir sonucu olarak araştırma kapsamında belirlenmiştir.

Almanya'nın dış politikası, Avrupa entegrasyonu ve transatlantik taahhütler arasındaki denge ile tanımlanır. Bu ikili odaklanma, Almanya'nın NATO genişlemesi konusundaki konumunu ve güvenilirliğini korumak için karmaşık jeopolitik dinamikler arasında ittifak rolünü etkilemektedir. NATO'nun genişlemesi, Şansölye Gerhard Schröder'in 1998'den 2005'e kadar görev yaptığı dönemde Almanya'nın kırmızı-yeşil dış politika gündemini önemli ölçüde etkiledi. Bu dönem, Almanya'nın dış politikasında geleneksel ittifaklardan daha bağımsız, Avrupa merkezli bir yaklaşıma geçişi temsil ediyordu. Doğu Avrupa ülkelerinin NATO'ya dahil edilmesi, Almanya'nın dış politika stratejilerini ve NATO ve AB ile ilişkilerini şekillendirmede çok önemli olmuştur.

Almanya'nın NATO'daki rolü ve genişleme konusundaki tutumu tarihsel ve jeopolitik bağlamıyla şekillenirken, oyunda daha geniş düşünceler var olagelmektedir. ABD'nin Avrupa'ya olan ilgisinin azalması ve Çin'in yükselişi, Alman NATO politikasını etkileyen bazı dış faktörlerdir. Yurt içinde, savunma harcamaları ve nükleer paylaşım konusundaki tartışmalar da Almanya'nın ittifak içindeki konumunu etkileyen bazı iç faktörler olarak karşımıza çıkar. Bu iç ve dış faktörlerle şekillenen Almanya koalisyon döneminin, öncelikle Polonya ve Baltık ülkeleri gibi müttefiklere güven vermek için NATO'nun doğu kanadındaki askeri varlığını kademeli olarak artırmış olsa da olası askeri müdahaleye karşı her daim temkinli duruşu caydırıcılıktan ziyade güvenceye odaklı duruşunun göstergeleri olmuştur.

Netice itibarıyla, NATO'nun genişlemesi, yeni üyelerin güvenlik ihtiyaçlarını mevcut üyelerin stratejik çıkarlarıyla dengelemesi gerektiğinden, ittifakın gelecekteki uyumu ve etkinliği hakkında soruları gündeme getirmektedir. Bu dinamikler NATO'nun genişlemesinin karmaşıklığını ve Almanya'nın ittifak içinde oynadığı çok yönlü rolü vurgulamaktadır. Avrupa'daki güç dengesi ile diğer coğrafi bölgelerde var olan çeşitli dengeler arasındaki karmaşık etkileşim, NATO genişlemesinin hassasiyetini daha da görünür hale getirmekte ve küresel karşılıklı bağımlılıkların dikkatli bir şekilde değerlendirilmesini gerektirmektedir. Sayısız yeni güç yapısına ve bunların karmaşık ilişkilerine ek olarak, farklı yönetim, toplumsal örgütlenme ve varoluşçu felsefeler kavramlarını kapsayan karşıt blokların temsil ettiği ideolojik ikiliğin, bu bloklar içindeki devletler arasındaki bölünmeleri şekillendirmede araçsal bir rol oynadığını kabul etmek çok önemlidir. Bu nedenle, bu ideolojik çatışmaların sonuçları sadece akademik olmaktan öte, daha ziyade uluslararası ilişkiler ve ittifaklar üzerinde derin ve somut etkileri olmaktadır. Bu nedenle, bu faktörlerin etkileşimi, küresel düzenin sunduğu çok yönlü zorlukların üstesinden gelmek için Almanya Kırmızı-Yeşil koalisyonu barışçıl hamleler ve politikalarıyla zekice diplomatik manevra ve stratejik öngörü gerektiren bir ortama katkıda bulunmuştur. Nihayetinde, bu jeopolitik manzaranın gelişen doğası, çağdaş uluslararası ilişkilerin analizinde tarihsel bağlamları ve ideolojik temelleri anlamanın önemini vurgulamaktadır.

NATO'nun genişlemesi Almanya'nın söz konusu kırmızı-yeşil dış politika gündemini etkilemiş olsa da, Almanya'nın stratejik kararlarını şekillendiren daha geniş jeopolitik bağlamı ve i faktörleri göz önünde bulundurmak önemlidir. Kırmızı-Yeşil koalisyonunun dış politikaya yaklaşımı, Almanya'nın uluslararası sistem içindeki karmaşık konumunu yansıtan çok taraflılığı ulusal çıkarlarla dengeleme arzusuyla karakterize edilmektedir. Bu dengeleme eylemi, değişen küresel düzenin ve NATO ve AB'nin gelişen rollerinin yarattığı zorlukları aştığı için Almanya'nın dış politikasının belirleyici bir özelliği olmaya devam etmektedir.

Kaynakça

- Bandoğlu, Z. (2014). The European Security Strategy: A 'Conflict Prevention' Perspective in the Fight Against 'Asymmetric Threats', *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 83-110.
- Belkin, P. (2009). German Foreign and Security Policy: Trends and Transatlantic Implications, *CRS Report for Congress*, 1-25.
- Blank, S.J. (1998). *European Security and NATO Enlargement A View From Central Europe*.
- Brauch, H.G.(2008). Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(18), 1-47.
- Bjola, C.(2002). *NATO as a Factor of Security Community Building: Enlargement and Democratization in Central and Eastern Europe*, Central European University: EAPC-NATO Individual Fellowship Final Report 1999-2001.
- Booth, Ken (2005), Two Terrors One Problem, Ersel Aydinli ve James N. Rosenau (der.), *Globalisation, Security, and the Nation-State: Paradigms in Transition*, Albany: State University of New York Press, 27-48.
- Bozkuş, Y.D. (2023). NATO'nun Genişleme Politikası, Kafkasya ve Türkiye ile İlişkiler, *Journal of Balkan and Black Sea Studies*, 6(10), 61-89.
- Bukow, S.(2011). *Internal Security and the Fight Against Terrorism in Germany*, <https://dnb.info/1207233412/34>, Erişim Tarihi [14.08.2022].
- Dettke, D. (2009). Germany Says No: The Iraq War and the Future of German Foreign and Security Policy, Woodrow Wilson Center Press with Johns Hopkins University Press.
- Eichler, J. (2021). The NATO Post-Cold War Enlargement: Realist and Neorealist Approaches. In: NATO's Expansion After the Cold War. Global Power Shift. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-66641-5_2
- Germany Federal Ministry of Defence. (2006). White Paper 2006 on German Security Policy and the Future of the <https://www.files.ethz.ch/>
- Germany Federal Ministry of Defence. (2016). White Paper 2016 on German Security Policy and the Future of the <https://issat.dcaf.ch/>
- Gül, M.(2022). Tarihsel Mirastan Yeniden Yapılandırmaya: Alman Dış ve Güvenlik Politikasının İnşacı Teori Üzerinden Bir Analizi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(3), 493-508.
- Haftendorn, H. (1996). *Gulliver in the Center of Europe: International Involvement and National Capabilities for Action*, in Germany in Europe in the Nineties, London: Macmillan Press.
- Harnisch, S.(20019. Change and Continuity in Post-Unification German Foreign Policy, *German Politics*, 10(1), 35-60.
- Holger, M. (2022). German Foreign Policy: Roots, Reasonings, and Repercussions, in Klaus Larres, Holger Moroff, and Ruth Wittlinger (eds), *The Oxford Handbook of German Politics*, Oxford Handbooks, 469-490. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198817307.013.28>,
- Hürsoy, S.(2002). NATO's Problematic Enlargement Toward Central and Eastern European Countries, *Ege University Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 2(2), 65-70.

- Ifantis, K.(1996). Conceptual and Institutional Adaptation of Security: Redefining NATO's Role, Identity and Strategy in the New European Condition, *The Turkish Yearbook*, XXVI, 1-21.
- Kaarbo, J., & Beasley, R. K. (2008). Taking It to the Extreme: The Effect of Coalition Cabinets on Foreign Policy. *Foreign Policy Analysis*, 4(1), 67–81. <http://www.jstor.org/stable/24907213>
- Karaosmanoğlu, A. L.(2014). NATO'nun Dönüşümü, *Uluslararası İlişkiler*, 10(40), 3-38.
- Kıratlı, O.S.(2016). Avrupa Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası ve Üç Büyükler: Almanya, Fransa ve İngiltere, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 11(1), 207-224.
- Koç, E. (2021). 1871'den Günümüze Alman Dış Politikasının Gelişimine Genel Bir Bakış, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(80), 1695-1708.
- Krasznai, M.(2000). The Organisation for Security and Co-Operation in Europe in the European Security Architecture of the Early Twenty-First Century, *Journal of International Affairs*, IV(4).
- Link, W.(1999). Alternativen Deutscher Außenpolitik, *Zeitschrift für Politik*, 2,125-143.
- Mayer, M.M. (2011). Governmental preferences on liberalising economic migration policies at the EU level: Germany's domestic politics, foreign policy, and labour market., PHD Thesis, The London School of Economics and Political Science
- Menon, R., Ruger, W.(2020). NATO Enlargement and US Grand Strategy: A Net Assessment, *International Politics*, 57, 371-400.
- NATO, *The Reader's Guide to the NATO Summit in Washington*, 23-25 April, 1999.
- O'Connell, P. (2009). *German Foreign Policy and National Identity Since 1945*, Master Thesis, State University, New York.
- Oruç, K. (2020). *Neo-Klasik Realist Teori Bağlamında Almanya ve Rusya Arasındaki İlişkilerin AB Enerji Politikasına Yansımaları*, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Önder, S.(2019). *Integration of Ukraine into NATO and Its Geopolitical Implications*, Master Thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Pak, E.P., Birdişi, F. (2019). Alman Stratejik Kültürünün Yükselişi: 1969-2016 Arası Yayımlanan Alman Ulusal Güvenlik Stratejisi Belgelerinin Nitel Analizi, *International Journal of Politics and Security*, 2(1), 158-198.
- Referat Westliche Industrieländer (2006). *German Foreign Policy and the Grand Coalition*, London Office.
- Sakwa, R.(2002). *Russian Politics and Society*, New York: Routledge. Sandschneider, E.(2012).
- Deutsche Außenpolitik: Eine Gestaltungsmacht in der Kontinuitätsfalle, *Aus Politik und Zeitgeschichte*, 62(10), 3-19.
- Schoen, H. (2007). Personality Traits and Foreign Policy Attitudes in German Public Opinion. *Journal of Conflict Resolution*, 51(3), 408-430.
- Szayna, T.(2001). *NATO Enlargement*, Santa Monica: RAND.
- Şahin, G.(2017). Küresel Güvenliğin Dönüşümü; NATO Bağlamında Kavramsal,Tarihsel ve Teorik Bir Analiz, *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16(2),59-81.
- Şirin, B. (2014). *On the Way to a Normal foreign Policy: Germany in the Red-Green Years (1998-2005)*, Master Thesis, Middle East Technical University, Ankara.

- Şirin, B.(2020). Değişen Dünya Düzeninde Yeni Alman Dış Politikası, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 19(2), 467-500.
- Oppermann, K. (2012). National Role Conceptions, Domestic Constraints and the New ‘Normalcy’ in German Foreign Policy: the Eurozone Crisis, Libya and Beyond. *German Politics*, 21(4), 502–519. <https://doi.org/10.1080/09644008.2012.748268>
- Pijl, van der K.(2008). Global and Local Rivalries in NATO’s Push Towards the Caucasus, *Journal of Global Politics*, 1(1), 33-52.
- Wright, N. (2019). From Perennial Follower to ‘Reluctant’ Leader? Germany’s Relationship with the CFSP. In: The EU's Common Foreign and Security Policy in Germany and the UK. *New Perspectives in German Political Studies*. Palgrave Macmillan, Cham., 115–143. https://doi.org/10.1007/978-3-319-93470-9_5
- Veit, W. (2006). Zwischen Realpolitik und Historischer Verantwortung. Zur Aussenpolitik der Rot-Grünen Koalition in Deutschland, *Internationale Politik und Gesellschaft*, I, 46-64.
- Zubov, V., P. (2022). The German Doctrine of “Realpolitik” Through the Prism of Modern World Politics. *Humanities and Social Sciences Bulletin of the Financial University*, 12(1):100-107. doi: 10.26794/2226-7867-2022-12-1-100-107